

Telefonsamtaler til og fra innsatte

Strgjfl. § 32. Telefonsamtaler

Innsatte skal kunne telefonere hvis ikke annet følger av denne bestemmelsen.

Kriminalomsorgen skal kontrollere telefonsamtale til og fra innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Telefonsamtale til og fra innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det. Telefonsamtale til og fra innsatte i fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsbolig skal kontrolleres dersom det fremstår som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner.

Kontroll av telefonsamtale kan skje ved at samtalen avlyttes. Samtalepartene skal på forhånd varsles om avlyttingen. Partene kan pålegges å føre samtalen på et språk de tilsatte behersker. Undersøkelse av samtalepartners identitet kan foretas under samtalen.

Kriminalomsorgen kan nekte innsatte å telefonere dersom det er grunn til å anta at telefonsamtalen vil bli misbrukt til planlegging eller gjennomføring av straffbar handling, unndragelse av gjennomføringen eller handlinger som vil forstyrre ro, orden og sikkerhet. Dersom telefonsamtalen er av stor betydning for innsatte, og kontroll er tilstrekkelig for å avverge at samtalen misbrukes til formål som nevnt i første punktum i dette ledd, bør samtalen kontrolleres og ikke nektes.

Telefonsamtaler kan tas opp på bånd dersom det er sannsynlig at innsatte planlegger å unndra seg gjennomføringen. Samtalepartene skal på forhånd varsles om at opptak vil finne sted.

Telefonsamtale til og fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant kan undersøkes etter § 27 sjette ledd før samtalen påbegynnes. Samtalen kan ikke avlyttes eller tas opp på bånd.

Endret ved lov 29 juni 2007 nr. 84 (ikr. 1 nov 2007 iflg. res. 12 okt 2007 nr. 1139).

Forskriften § 3-29. Telefonsamtaler

Innsatte kan selv velge hvilke personer vedkommende ønsker å telefonere med, og fengselet kan ikke begrense personkretsen med unntak av adgangen til å nekte innsatte å telefonere.

I fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal innsatte gis adgang til å føre én eller flere telefonsamtaler av til sammen inntil 20 minutters varighet pr. uke, dersom kapasitetsmessige forhold ikke er til hinder for det. I fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsboliger gjelder ikke denne tidsbegrensningen.

Lokalt nivå kan innvilge utvidet telefontid dersom det foreligger særlige grunner og kapasitetsmessige forhold ikke er til hinder for det.

Utgifter som påløper ved telefonsamtaler skal den innsatte som hovedregel dekke selv av de dagpenger fengselet utbetaler. Nødvendige samtaler med offentlig oppnevnt forsvarer, vedkommende innsattes diplomatisk eller konsulære representant eller innsattes pårørende, kan dekkes av egne midler. I tilfelle hvor innsatte ikke har private midler skal fengselet dekke

slike nødvendige utgifter. Fengselet skal på rimeligste måte dekke utgifter til varetektsinnsattes nødvendige samtaler med sin forsvarer. Det kan pålegges å ringe til fast installert telefon.

32.1 Hovedregel om kontroll

a) Avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå

Se retningslinjene kapittel 6.

b) Fengsel med høyt sikkerhetsnivå

Telefonsamtaler skal som hovedregel undergis kontroll. Kontroll kan iverksettes generelt av sikkerhetsmessige grunner, herunder for å forebygge straffbart forhold eller ureglementert atferd, uten konkret begrunnelse i det enkelte tilfelle.

Kontroll kan unnlates i tilfeller der det ikke foreligger grunnlag for mistanke om mulige ulovligheter og i tilfelle hvor situasjonen i fengselet ikke nødvendiggjør kontroll. I den konkrete vurderingen vektlegges narkotikasituasjonen i fengselet, fangesammensetningen, foreliggende opplysninger om innsatte og samtalepartneren som kan indikere at adgangen til å føre en telefonsamtale kan misbrukes, samt opplysninger ellers.

c) Fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsbolig

Hovedregelen er at telefonsamtaler ikke undergis kontroll. Dersom kontrolltiltak likevel iverksettes, skal det begrunnes med at sikkerhetsmessige forhold, herunder ureglementert atferd eller straffbart forhold, gjør det nødvendig. Som eksempel nevnes at det foreligger opplysninger som gir grunn til mistanke om at samtalen vil brukes til å avtale smugling av gjenstander, herunder narkotika, inn eller ut av fengselet eller det er grunn til å anta at det planlegges forhold som kan true sikkerheten. Konsekvent kontroll eller gjennomføring av stikkprøver i forebyggende øyemed uten indikasjoner på ulovligheter, kan ikke iverksettes.

Det kreves ikke at det foreligger mistanke rettet mot en eller flere bestemte innsatte eller samtalepartnere. Lokale forhold kan berette kontroll av telefonsamtaler, herunder stikkprøvekontroll, dersom eksempelvis funn av narkotika, brukerutstyr eller positive analyseresultatet bekrefter misbruk av narkotika.

32.2 Bruk av mobiltelefon

Samtaler ved bruk av mobiltelefon kan ikke kontrolleres. Fordi det alltid skal være mulig å gjennomføre kontroll av telefonsamtaler på et gitt tidspunkt, skal bruk av mobiltelefon ikke tillates verken i fengsel med høyt eller lavere sikkerhetsnivå.

I overgangsbolig skal innsatte vanligvis ha frigang. De har derfor full anledning til å telefonere ukontrollert. Som oftest vil det da være urimelig å nekte innsatte å ha mobiltelefon. Leder av overgangsbolig avgjør, ut fra en sikkerhetsmessig vurdering, om mobiltelefon skal tillates.

32.3 Kontrolltiltak

Ved vurdering av om kontrolltiltak skal iverksettes ses reglene om postsending, besøk og telefonsamtaler i sammenheng. Kontrolltiltakene må stå i logisk sammenheng med hverandre og med innsattes muligheter til permisjon og andre former for utgang.

a) Avlytting

Avlytting kan skje ved utgående og inngående telefonsamtale. Dersom en av partene etter underretningen om avlytting ikke ønsker å føre samtalen videre med avlytting, avbrytes samtalen. Det samme gjelder hvis det under avlytting av samtalen oppstår grunn til å anta misbruk. Avbrytelse av samtalen kan ellers eksempelvis skje hvis det er indikasjoner på at telefonen blir koblet over til en annen telefon, andre samtalepartnere kommer til eller hvis det kommuniseres ved hjelp av koder.

b) Pålegg om bestemt språkform ved avlytting

Slikt pålegg bør normalt gis når avlytting anses nødvendig av sikkerhetsmessige grunner. Hvis pålegget ikke etterlevs av samtalepartnerne, skal samtalen avbrytes.

Selv om avlytting skal skje, skal det vurderes konkret om pålegg om bestemt språkform skal gis. Det bør vurderes å tillate bruk av morsmål ved telefoner til innsatte nærmeste pårørende i tilfeller der innsatte ikke behersker et fremmedspråk og det har oppstått akutte problemer av velferdsmessig karakter, eller dersom innsatte ikke mottar besøk og for øvrig har liten eller ingen kontakt med sine nærmeste under fengselsoppholdet. Samtalen kan for eksempel avbrytes dersom innsatte under samtalen snakker med andre personer eller samtalen blir koblet over til andre telefoner.

Som alternativ til pålegg om bestemt språkform kan det vurderes frivillig båndopptak av samtalen. Dette gjelder særlig i tilfeller der utenlandske innsatte ønsker samtale med nære pårørende i hjemlandet som ikke behersker annet språk enn sitt morsmål.

Anvendelsesområdet for bestemmelsen i straffegjennomføringsloven § 32 tredje ledd, annet punktum, begrenses for så vidt gjelder innsatte i fengsler i Troms og Finnmark av sameloven § 3-4 siste ledd nr. 2, som gir de innsatte rett til å bruke samisk overfor hverandre og overfor sine pårørende. Det forutsettes at disse fengslene har minst en tjenestemann som behersker samisk.

c) Undersøkelse av samtalepartners identitet

Se straffegjennomføringsloven § 27, sjette ledd og retningslinjene punkt 3.30.

Identiteten kan kontrolleres både før og etter at samtalen er påbegynt i samtlige fengsler.

Ved utgående samtale fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal en tilsatt taste det oppgitte telefonnummer og forsikre seg om at rette person mottar samtalen. Samtalen avvikles ved at forbindelsen settes over til innsatte som anvender telefonapparat uten nummerskive. Ved inngående samtaler foretas en kontrolloppringning til oppgitt samtalepartner for å sjekke at samtalepartneren er den vedkommende oppgir å være før innsatte gis tillatelse til å føre samtalen.

32.4 Nektelse av å bruke telefon

Nektelsesgrunnlagene i straffegjennomføringsloven § 32, fjerde ledd er uttømmende angitt.

Det kreves ikke alminnelig sannsynlighetsovervekt (mer enn 50 %), men det må foreligge konkrete og troverdige opplysninger eller omstendigheter som gir grunn til å anta at telefonsamtalen vil bli misbrukt til planlegging eller gjennomføring av en straffbar handling, unndragelse av gjennomføringen eller handlinger som vil kunne forstyrre ro, orden og sikkerhet. En løs mistanke er ikke tilstrekkelig. Tilsatte i fengselet må for eksempel ha mottatt troverdige opplysninger om innsatte eller samtalepartneren eller foretatt egne observasjoner som gir grunnlag for en mistanke om slike handlinger. Mistanken trenger ikke være knyttet til en bestemt samtalepartner. Innsattes egen atferd eller generelle opplysninger kan være tilstrekkelig grunnlag for å nekte telefonering overfor en ubestemt krets av personer.

Dersom kontroll i form av avlytting anses tilstrekkelig til å avverge den situasjonen som kan gi grunnlag for å nekte telefonering, bør telefonering tillates dersom samtalen er av stor betydning for innsatte. Dette gjelder særlig ved samtale med de nærmeste pårørende, herunder innsattes barn.

Telefonering kan ikke nektes fordi bemanningsmessige eller praktiske forhold gjør det vanskelig å gjennomføre nødvendige kontrolltiltak. Eventuelt kan telefonsamtalen utsettes til den kan gjennomføres på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte.

32.5 Båndopptak av telefonsamtaler

Det må foreligge alminnelig sannsynlighetsovervekt (mer enn 50 %) for at innsatte vil misbruke telefonsamtalen til å planlegge unndragelse av videre straffegjennomføring, særlig ved rømning fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Det kan for eksempel foreligge opplysninger fra politiet eller andre personer om at en telefonsamtale kan misbrukes til å forberede slik unndragelse.

Båndopptak av samtaler bør fortrinnsvis brukes der innsatte er dømt for alvorlig kriminalitet, som alvorlig narkotika-, volds-, eller sedelighetsforbrytelser.

Dersom en av partene etter forhåndsvarsel ikke ønsker slikt opptak, skal telefonsamtalen nektes ført.

Båndopptakene skal oppbevares på forsvarlig måte og ingen uvedkommende skal ha tilgang til dem. Opptakene skal slettes når de ikke anses å ha aktuell interesse og senest ved innsattes løslatelse etter endt tid. Innsatte skal få en skriftlig bekreftelse på at opptakene er slettet.

32.6 Særregler for bestemte personer

a) Advokater og offentlig myndighetsrepresentant

Med offentlig myndighetsrepresentant menes i tillegg til diplomatisk eller konsulær representant og andre som i medhold av lov eller konvensjoner Norge har sluttet seg til

har privilegert status, representanter for Europarådet og FNs menneskerettsorganer, samt for eksempel medlemmer av tilsynsrådene og sivilombudsmannen. Medlemmene av gjenopptakelseskommisjonen for straffesaker, og personer som handler på vegne av kommisjonen (dvs. kommisjonens utredere), er også å anse som offentlige myndighetsrepresentanter. Andre offentlige eller kommunalt tilsatte, herunder tilsatt i kriminalomsorgen, faller utenfor særregelen. Det samme gjelder advokatassistenter.

Forbudet mot avlytting og båndopptak gjelder i alle typer fengsler.

Telefonsamtaler med disse personer skal ikke regnes med i innsattes ukentlige telefontid. Slike samtaler skal også søkes avvirket selv om de skjer utenfor de fastsatte tidspunkter for telefonbruk.

b) Andre særlige offentlige etater, yrkesgrupper, m.m.

Ved telefoner til eller fra personer som skal samtale med den innsatte i kraft av sin stilling, for eksempel lege, psykolog, prest eller tilsvarende fra godkjent trossamfunn og ansatt i politi, påtalemyndighet eller kriminalomsorg, bør kontroll ved avlytting bare finne sted dersom fengselet har kjennskap til opplysninger som gir grunnlag for mistanke om at telefonsamtalen kan misbrukes, unntatt i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå.

Telefonsamtaler med disse personer skal etter en konkret vurdering ikke regnes med i innsattes ukentlige telefontid dersom telefonsamtalen anses særlig viktig og lokale forhold og bemanningsmessige forhold ikke taler mot.

32.7 Telefontidspunkt og telefonsamtalenes varighet

Leder av fengsel kan ut fra lokale forhold bestemme at inngående og utgående telefonsamtaler skal skje på bestemte tidspunkt. I tilfelle hvor det er av stor velferdsmessig betydning for innsatte å føre telefonsamtalen, bør det sørges for at samtalen blir avvirket utenom de fastsatte tidspunkter. Som eksempel nevnes telefonsamtaler mellom innsatte og vedkommendes barn.

Dersom det foreligger særlige grunner og kapasitetsmessige forhold ikke er til hinder for det, kan det innvilges utvidet telefontid. Med særlige grunner menes tilfeller der innsatte eller hans nærmeste pårørende har et særlig og dokumentert behov for kontakt utover det som andre innsatte har. Utvidelse kan eksempelvis være særlig aktuelt dersom innsatte ikke får permisjoner eller sjelden mottar besøk, dersom straffen gjennomføres i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå, dersom gjennomføringen av straffen er en særlig belastning for innsatte av psykiske årsaker eller i tilfeller der innsatte av andre årsaker gjennomfører straff på en særlig tyngende måte. Det skal særlig legges vekt på om dispensasjon kan bidra til å opprettholde kontakt med innsattes barn.

Dispensasjonen kan gis for et ubegrenset tidsrom eller den kan avgrenses i tid, for eksempel hvis det gis dispensasjon i forbindelse med akutte forhold.

Se for øvrig over om særregler for bestemte personer vedrørende telefonsamtalenes varighet og telefontidspunkt. Punkt b om andre særlige offentlige etater, yrkesgrupper, m.m. gjelder tilsvarende der innsatte uten advokat bistås av organer som utøver

rettshjelpsvirksomhet/gir juridisk bistand i tilknytning til gjennomføringen av straffen, som for eksempel Juss-Buss, JURK og andre rettshjelpstiltak knyttet til universitetene. Se for øvrig domstolsloven § 218.

32.8 Registrering av telefonsamtaler. Førings av telefonsamtale fra tilsattes kontor

Det skal være knyttet en tellerenhet til telefonen slik at samtalens varighet og utgiftene ved å føre samtalen blir registrert. Telefonsamtaler som er av stor viktighet for innsatte, og som er knyttet til sosialkonsulentens, atføringskonsulentens eller prestens yrkesutøvelse, kan tillates ført fra deres kontorer. Leder av fengsel gir tillatelse til slik telefonering.

32.9 Dekning av utgifter som påløper ved telefonsamtaler. Utenlandske innsatte

Til forskriften § 3-29, fjerde ledd, annet punktum: Slike samtaler kan dekkes av egne midler dersom de etter en konkret vurdering anses nødvendige.

Utenlandske innsatte kan bruke private midler til dekning av utenrikssamtaler med de nærmeste pårørende uten slik konkret vurdering.

32.10 Innsattes telefonering til mobiltelefon

Etter forskriften § 3-29 siste ledd, siste punktum, kan innsatte pålegges å ringe til fast installert telefon. Det har vist seg at denne bestemmelsen kan skape problemer når den innsatte skal kontakte sin advokat, idet ikke alle advokater har fasttelefon, men baserer seg utelukkende på bruk av mobiltelefon ("trådløs bedrift"). I slike situasjoner må det avtales mellom fengselet og advokaten at advokaten ringer tilbake til den innsatte. Bestemmelsen skal under ingen omstendighet være til hinder for at den innsatte får nødvendig kontakt med sin advokat, når han etter andre regler har krav på det.